

VAI TRÒ CỦA CÁC TỔ CHỨC TƯ VẤN SỞ HỮU TRÍ TUỆ ĐỐI VỚI VIỆC BẢO VỆ TÀI SẢN TRÍ TUỆ CỦA DOANH NGHIỆP

Trần Thị Hồng Minh*

Trong giai đoạn hội nhập quốc tế hiện nay, các tài sản trí tuệ trở thành tài sản quý giá của doanh nghiệp để tạo lập giá trị cho họ và chính là một công cụ cạnh tranh vô cùng hữu hiệu. Tuy nhiên, cho đến thời điểm hiện nay, nhiều doanh nghiệp Việt Nam dù biết nhưng lại chưa nhận thức được hết tầm quan trọng của hoạt động bảo hộ quyền sở hữu trí tuệ (SHTT). Điều này dẫn đến việc họ phải chịu những thiệt hại lớn từ các quy định bảo hộ quyền SHTT. Mặc dù các doanh nghiệp đã bắt đầu có ý thức hơn và tích cực xúc tiến các hoạt động đăng ký bảo vệ các tài sản trí tuệ của mình, song nhìn chung, việc triển khai còn rất chậm chạp. Điều đó đã có những ảnh hưởng bất lợi đến doanh nghiệp, đặc biệt là những doanh nghiệp có hoạt động xuất khẩu và đầu tư ra nước ngoài.

Có nhiều ví dụ minh họa cho tình trạng các doanh nghiệp Việt Nam không có sự quan tâm đúng mức đến việc bảo hộ tài sản trí tuệ của mình và đã dẫn đến những hậu quả hết sức đáng tiếc. Trong một số năm gần đây, nhiều doanh nghiệp Việt Nam đã bị các công ty nước ngoài chiếm đoạt các thương hiệu nổi tiếng, được nhiều người biết đến của họ ở các thị trường nước ngoài. Các doanh nghiệp này không hề biết rằng nhãn hiệu của họ đã bị các doanh nghiệp khác đăng ký bảo hộ ở các nước khác cho đến khi chính họ bị phía nước ngoài đệ đơn kiện đòi bồi thường thiệt hại do

“sử dụng nhãn hiệu trái phép”, hoặc không được xuất khẩu vào thị trường đó vì nhãn hiệu đã bị đăng ký.

Như vậy, việc các doanh nghiệp không chú ý thích đáng đến việc đăng ký bảo hộ ở những khu vực thị trường mà họ đã, đang, và sẽ có tiềm năng phát triển đã dẫn đến những hậu quả nghiêm trọng với việc các doanh nghiệp phải mất rất nhiều công sức để kiện đòi lại thương hiệu của mình ở nước ngoài. Các trường hợp như nước mắm Phú Quốc, kẹo dừa Bến Tre là những ví dụ điển hình. Gần đây, vào tháng 7 năm 2011, Việt Nam mới phát hiện ra việc hai thương hiệu cà phê nổi tiếng thế giới *Buôn Ma Thuột* đã bị hai doanh nghiệp Trung Quốc và Pháp chiếm dụng¹. Cụ thể, chỉ dẫn địa lý cà phê Buôn Ma Thuột đã bị một công ty Trung Quốc đăng ký độc quyền nhãn hiệu thời hạn 10 năm cho một số loại sản phẩm trên toàn lãnh thổ Trung Quốc; hay thương hiệu *Dak Lak* bị một công ty Pháp đăng ký nhãn hiệu đã được cơ quan SHTT của Pháp cấp độc quyền sử dụng cho sản phẩm cà phê của họ từ tháng 9 năm 1997, theo đó thương hiệu cà phê *Dak Lak* của họ sẽ được bảo hộ tại nhiều quốc gia khác. Điều này đã gây ra những khó khăn rất lớn cho doanh nghiệp Việt Nam với nguy cơ các doanh nghiệp có chức năng xuất khẩu cà

* Trần Thị Hồng Minh, Thạc sỹ, Vụ trưởng, Bộ Kế hoạch và Đầu tư.

¹ Vụ việc này được Luật sư Lê Quang Vinh, Công ty Luật Bross & Cộng sự phát hiện và đã có những tư vấn, hướng dẫn để giúp doanh nghiệp đòi lại thương hiệu.

phê từ Dak Lak có thể bị kiện hoặc bị ngăn chặn xuất khẩu ngay tại biên giới Việt Nam.

Những trường hợp như vậy đã xảy ra khá nhiều và đang có xu hướng gia tăng, gây ra thiệt hại hết sức nghiêm trọng cho các doanh nghiệp Việt Nam. Đó là việc không thể thâm nhập vào các thị trường mà chính thương hiệu của doanh nghiệp đã có chỗ đứng, gây ảnh hưởng nặng nề đến doanh thu xuất khẩu của doanh nghiệp. Tiếp đó, là những tổn kém của cuộc hành trình đòi lại thương hiệu của chính mình với các vụ kiện tụng mà bản thân doanh nghiệp nhiều khi lại không hiểu rõ quy trình, thủ tục như thế nào. Điều đáng tiếc nhất là doanh nghiệp phải từ bỏ thương hiệu của mình tại thị trường do thương hiệu đó đã bị đăng ký bởi một doanh nghiệp khác và lại phải bắt đầu một chặng đường đầy gian nan, vất vả để gây dựng một thương hiệu mới.

Do vậy, cùng với việc tăng cường nhận thức của doanh nghiệp về tầm quan trọng của bảo hộ quyền SHTT, thì việc đẩy mạnh hoạt động tư vấn về quyền SHTT là một hoạt động rất cần thiết và có tác động trực tiếp tới sự hình thành, khai thác và bảo vệ quyền SHTT của doanh nghiệp. Để đáp ứng yêu cầu này, cần phải mở rộng mạng lưới tư vấn, đại diện pháp luật SHTT (như văn phòng luật sư, công ty dịch vụ pháp lý,...)

Hiện nay ở Việt Nam, các công ty tư vấn luật về SHTT và đại diện sở hữu công nghiệp đang hỗ trợ tích cực cho các doanh nghiệp về phương diện bảo vệ và khai thác các tài sản trí tuệ, góp phần bảo vệ quyền và lợi ích của các chủ thể bị vi phạm. Đối với vấn đề hỗ trợ doanh nghiệp bảo vệ thương hiệu, các hoạt động tư vấn trợ giúp bắt đầu từ việc phát hiện hành vi vi phạm, thông báo, tiến hành các hoạt động điều tra sơ bộ, tư vấn cho doanh nghiệp về các thủ tục pháp lý và đại diện cho phía chủ thể bị vi phạm quyền SHTT phối hợp với các cơ quan chức năng giải quyết các

vi phạm đó. Ví dụ, việc Công ty Luật Bross và Cộng sự phát hiện ra hai nhãn hiệu cà phê *Buôn Ma Thuột* và *Dak Lak* bị các doanh nghiệp nước ngoài đăng ký bảo hộ độc quyền và đã có các hành động hỗ trợ là một minh chứng rất thuyết phục. Tiếp ngay sau đó, theo nguồn tin từ Báo Lao động (số ra ngày 17/9/2011), ngày 16/9/2011, Công ty Luật Bross và Cộng sự đã phát hiện nhãn hiệu Phú Quốc đang có nguy cơ bị “chuyển sang” Trung Quốc. Công ty đã gửi văn bản cảnh báo đến Hội nước mắm Phú Quốc, cho biết chỉ dẫn địa lý nước mắm Phú Quốc đang có nguy cơ bị mất tại Trung Quốc, với việc một doanh nghiệp ở Hồng Kông là Công ty TNHH thương mại Việt Hương đã chính thức nộp đơn lên cơ quan có thẩm quyền để đăng ký bảo hộ độc quyền nhãn hiệu “Phú Quốc” cho nhóm hàng hóa, trong đó có nước mắm trên lãnh thổ Trung Quốc. Các thông tin này đã được đối tác của Công ty Luật Bross và Cộng sự là một công ty luật ở Trung Quốc kiểm tra theo yêu cầu. Việc chủ thể nói trên đăng ký nhãn hiệu “Phú Quốc” dưới tên của mình chắc chắn sẽ gây nhầm lẫn nghiêm trọng cho người tiêu dùng về nguồn gốc Phú Quốc gắn liền với sản phẩm nước mắm nổi tiếng đang được Việt Nam bảo hộ.

Khác với trường hợp nhãn hiệu cà phê *Buôn Ma Thuột* đã bị một công ty Trung Quốc đăng ký bảo hộ độc quyền như đã đề cập ở phần trên, hiện nhãn hiệu “Phú Quốc” vẫn đang trong quá trình xem xét, công bố thông tin. Sau một thời gian công bố thông tin, nếu không có cá nhân hoặc tổ chức nào lên tiếng phản đối, thì mặc nhiên cơ quan thẩm quyền Trung Quốc sẽ cấp bằng bảo hộ độc quyền cho chủ thể đăng ký. Theo Công ty Luật Bross và Cộng sự, nếu Hội Nước mắm Phú Quốc không tiến hành ngay các thủ tục để phản đối đơn đăng ký bảo hộ trên, thì sẽ dẫn tới hậu quả khôn lường gây thiệt hại cho phía doanh nghiệp Việt Nam.

Thực tế trên cho thấy vai trò rất quan trọng của các tổ chức tư vấn SHTT đối với việc bảo vệ tài sản trí tuệ của doanh nghiệp ở thị trường trong nước và quốc tế. Kinh nghiệm nhiều nước cho thấy rằng, hoạt động tư vấn, dịch vụ về pháp luật quyền SHTT có ý nghĩa quan trọng trong việc xã hội hoá các dịch vụ về quyền SHTT, hỗ trợ các chủ thể quyền SHTT thực hiện các quyền và nghĩa vụ của mình theo quy định của pháp luật. Hoạt động của các tổ chức này góp phần không nhỏ vào việc nâng cao hiệu quả hoạt động của toàn bộ hệ thống pháp luật bảo hộ quyền SHTT. Tính đến nay, theo số liệu của Cục SHTT, Việt Nam đã có 119 tổ chức đại diện sở hữu công nghiệp. Đây là con số còn rất nhỏ so với nhu cầu tư vấn tiềm năng ngày càng tăng về quyền SHTT. Chính vì vậy, việc tiếp tục nâng cao năng lực của các tổ chức tư vấn và mở rộng các dịch vụ về quyền SHTT là một điều kiện cần thiết để thực thi có hiệu quả việc bảo hộ quyền SHTT trong bối cảnh hiện nay của Việt Nam.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Tiếng Việt

- *Tham gia WTO, cơ hội và thách thức đối với Việt Nam xét trong lĩnh vực sở hữu trí tuệ*. Tài liệu tại Diễn đàn Việt Nam sẵn sàng gia nhập WTO, 3,4 /6/2003.
- Trần Hữu Dũng (2007), « Sở hữu trí tuệ, phát triển và toàn cầu hóa kinh tế », đăng

trên trang tin điện tử <http://chungta.com> 06/01/2007

- Trần Thị Hồng Minh (2007), « Một số giải pháp đổi mới hệ thống pháp luật về SHTT của Việt Nam hướng tới hội nhập kinh tế quốc tế », *Tạp chí Quản lý Kinh tế*, số 3+4 (đồng tác giả).
- Trần Thị Hồng Minh (2008), Bảo hộ quyền SHTT theo công ước quốc tế và Hiệp định TRIPs: Một số thách thức đối với các nước đang phát triển, *Tạp chí Thông tin và Dự báo kinh tế xã hội*, số 28 (đồng tác giả).
- Trần Thị Hồng Minh (2008), Những vấn đề cốt lõi trong đầu tư và phát triển thương hiệu của doanh nghiệp, *Tạp chí Kinh tế và Dự báo*, số 5.
- Trần Văn Hải (2009), *Thực thi quyền SHTT theo quy định của WTO: lợi ích quốc gia hay uy tín quốc tế*, Trường Đại học KHXH và NVQG

Tiếng Anh

- Michalopoulos C. (2001), *Developing countries in the WTO*, Palgrav New York.
- South Center (2006), *The use of flexibilities in TRIPs by developing countries*, Geneva.
- Thomas G. Field (2006), *What is intellectual property?* <http://vietnamese.usembassy.gov>